

RESSENYA BIBLIOGRÀFICA

Conrad Vilanou

CAGIGAL, JOSÉ MARÍA (1996), *Obras selectas*. (Cadis, Comité Olímpico Español) (3 volums)

Després de la seva tràgica desaparició el 1983, l'obra i figura de José María Cagigal i Gutiérrez —primer director de l'INEF de Madrid i un dels impulsors de l'educació física i l'esport a l'Espanya contemporània— havia quedat una mica oblidada i diluïda. D'altra banda, no era fàcil trobar a les llibreries, ni tampoc a les biblioteques, la major part d'una obra dispersa i gestada al llarg de molts anys de treballs i esforços. D'una manera feliç, ens arriben ara aquestes *Obres selectas*, recopilades per Jesús Mora Vicente i que han estat patrocinades per diferents entitats i associacions esportives sota l'empara del Comitè olímpic espanyol. No podia ser menys, si considerem que des de la publicació el 1957 de la seva primer obra *Hombre y deporte*, Cagigal va optar —des d'una perspectiva radicalment humanista— per la dignificació de l'educació física i l'esport. Influid per l'antropologia lúdica de Johan Huizinga i per la teologia de l'home que té Hugo Rahner, va perfilar el model antropològic d'un *homo deportivus* fins al punt de presentar l'esport com una propietat metafísica de l'ésser humà. De fet, per a Cagigal, tant l'educació física com l'esport, constitueixen uns elements eficaços per a l'espiritualització i realització plena de l'ésser humà. Crític amb el

professionalisme i l'esport-espectacle, no menys contrari al sedentarisme de la societat industrial, va elaborar —des d'un humanisme cristià— una personologia esportiva que canalitza aquesta tendència natural de l'home al joc i a les manifestacions vitals. En una línia de pensament que enllaça amb els grans teòrics i estudiosos de l'esport com a fenomen cultural i educatiu —Coubertin, Huizinga i Diem, principalment—, Cagigal presenta en *Deporte, pedagogía y humanismo* unes autèntiques notes per a una filosofia de l'educació física basada en la metafísica del joc humà.

En efecte, Cagigal reivindica —a partir de la dimensió lúdica humana— una pedagogia general inspirada precisament en aquesta dimensió ludicoesportiva. L'*homo ludens* empalma amb els estrats essencial de l'ésser humà, de manera que confereix a la vida esportiva un esperit d'ufanor i energia, és a dir, d'oci recuperador i despreniment, perquè no hi ha cap dubte que, quan l'home sap jugar, es fa responsable dels seus actes. En canvi, quan es mou guiat per l'afany del convencionalisme i de l'utilitarisme, es converteix en esclau dels seus propis interessos. Per això, una educació física integral—pedra angular, d'altra banda, de tot projecte educatiu humà— precisa d'una base antropològica i filosòfica que veu el joc com alguna cosa íntima i primordial de l'ésser humà. Així doncs, a partir d'aquest *homo lu-*

dens s'arriba a l'*homo deportivus* que constitueix, en darrera instància, una forma vital de correcta i fonamental actitud i postura i, al seu torn, de poderoses possibilitats creadores.

És obvi que no es pot resumir l'obra de Cagigal en unes breus línies. En qualsevol cas, no hi ha cap dubte que continua sent un ric arsenal d'intuïcions, suggeriments i reflexions pedagògiques. Molts dels seus textos —per exemple, les seves anotacions al voltant de la derrota de l'atleta, presentada com una mena de pedagogia del fracàs, o bé en les seves consideracions antropofilosòfiques per a una educació física tal i com s'exposen en el seu llibre sobre la *Cultura intelectual y cultura física*— són encara d'una gran actualitat. Tornar doncs, als textos de Cagigal no només és saludable, sinó també molt recomanable; aquells qui estimen l'educació física i l'esport, aquells qui s'angoixen davant les desraons de la competitivitat desmesurada i la violència sistemàtica de l'esport-espectacle, trobaran en les més de mil pàgines d'aquestes *obres selectas* a més de respostes a les seves preguntes, també hi trobaran un valuós humanista per a les seves inquietuds i preocupacions pedagògiques. Al capdavant, això és el que precisament es podia esperar de qui pot tractar la complexitat de la vida amb un talant i un esperit de manera inequívoca lúdica i esportiva.